

SUMARI : Senyals que no fallen, per Francesc Pujols. — Capvespre de ciutat, per Esteve Serra Trias. — Li deien boig i esdevingué un gran savi, per Josep Cardona, pure. — Primeries d'octubre, per J. Sallarès i Castells. — Exposicions, per M.—Poesia Catalana : L'amor a la terra, per Ramon Ribera. Victòria, per J. M. Ventalló. Pleniluni, per S. Sabater Oliver. — Proemi de "La Cadena", per Ambrosi Carrion. — Els grans visionaris. Joaquim Mir, per Joan Matas. — Teatres.

SENYALS QUE NO FALLEN

Els que sabem que els pobles de la terra tenen alts i baixos i passen èpoques de tot, perquè encara que sembli estrany per amunt que arribin té de venir un dia que caiguin, amb l'advertència de què com més amunt pugen i s'enfilen, més avall tenen d'anar, i els que avui són als núvols, demà seran a les potes dels cavalls, que és la llei d'aquest món, ens comença a semblar que veiem senyals que no fallen i que anuncien d'una hora lluny que la civilització dels nostres temps comença a donar el tom, que un dia o altre té de donar, i que encara que nosaltres no el veurem, perquè aquestes coses no es fan en quatre dies ni en quatre anys, sinó que és qüestió de segles, el dia que sigui no fallarà, i tot el que avui va amunt anirà avall com l'aigua, de la mateixa manera que després de l'estiu ve la caiguda de la fulla.

Si vénen i ens pregunten a on veiem aquestes senyals, que sonen i ressonen com el so de la campana, que mentres escrivim aquest article toca l'oració del capvespre, respondrem que els veiem més clars que l'aigua, en les manifestacions

més enlairades de la humanitat, que són, com tothom sap i nosaltres ho diem i ho repetim cada dos per tres, la Ciència, l'Art i el Dret.

Els que rodolen com els palets pel torrent i la riera de la carn humana que raja com una font i tot s'ho emporta, i es van polint a cada cop que donen per arribar llisos i arrodonits a les portes de la mort, no és fàcil que s'hagin fixat poc ni molt en els senyals que nosaltres veiem, perquè des del moment que hem fet professió de estudiants, tenim obligació de fixar-nos en el que els altres no veuen ni poden veure si no els hi fan fixar, perquè no és el seu ofici i altra feina tenen i altres mals de cap, i per això ho veuran tan clar com ho poguem veure nosaltres així que els hi fem fixar, perquè per altra part tampoc s'ha d'ésser molt astut per a veure'ls.

Aquestes senyals que no fallen i que anuncien el que hem dit que anuncien, de la mateixa manera que la tardor anuncia els primers frets, si les volem veure en la ciència no hem de fer més que mirar el concepte que se'n té avui, que ja, fora de quatre que som que la tenim per la filla

natural i llegítima de l'experiència que és la mare de la ciència, se la considera com una pura invenció i una creació de la ment, i en comptes de buscar-li les bases de pedra picada que l'aguanten, se li busquen els recons per veure si se la pot fer relliscar i esllavissar-la com la terra de les mines. Si mirem l'art, no cal dir que hi trobarem exactament el mateix, perquè tant la poesia, la música com la pintura, busquen i troben les deformacions més relliscoses i deixatades en el mar de la confusió, i si de l'art passem al dret ens eixordaran els crits i l'aldarull dels que volen portar els homes al comunisme de bens i a tots els estatges de la vida primitiva dels salvatges mirant i desfent els fonaments de la propietat i la família que, com deia molt bé Ciceró, que al cel sigui, són els punts capitals que formen l'al·liança del gènere humà, quan va dir allò tan bonic de «foëdera generis humani».

I perquè davant d'aquests senyals que no fallen i que no poden enganyar a ningú que tingui dos dits de front, no ens diguin que fem caure les ales del cor, advertirem

als nostres llegidors que no solament la decadència no és imminent, com deia ara fa un moment, sinó que s'ha de tenir present que aquesta decadència, quasi sempre per no dir sempre, fa la revifalla de la mort, i abans no cau del tot, prova més de quatre vegades d'aixecar-se, que és quan es torna a revifar i s'omple de vida, de la mateixa manera que quan la tardor s'ha emportat l'estiu, ve el que els catalans en diem l'estiuet de Sant Martí, que és cap allà a mig novembre, que abans de començar l'hivern, que és el temps del fred, vénen uns quants dies de bonança, que moltes vegades arriba a tornar a fer calor, i serà el que passarà, abans de què vingui el que té de venir un dia o altre, això si aquests senyals tan clars de decadència no són res més que l'anunci d'una baixada de la civilització que ara domina el món, i que potser baixa per tornar a pujar més amunt, perquè també podria ésser que encara no fóssim allà on anem, i els senyals senyalats fossin la senyal de què reculem per arribar al cap d'amunt amb més força.

FRANCESC PUJOLS.

CAPVESPRE DE CIUTAT

A Armand Obiols

Ara la ciutat pren un aire tot de ciutat. És quan s'han encès tots els llums i les botigues són enlluernadores amb llurs aparadors cridaners, que sempre hi ha algú o altre que hi bada.

Quan totes les classes socials són al carrer; grups nombrosos d'obrers, carros que retiren, noies acompanyades de llurs serventes que vénen del col·legi, nois amb algun llibre oblidat sota el braç que també en surten, els aprenents i dependents dels despatxos que prompte es disolen, l'altiu jove viatjant que es passeja per la nostra *via sacra* en l'hora del trànzit variat; el viatjant casat que l'atravessa sense entretenir-se per anar a veure desseguida a la

seva esposa i als fillets, una damisela bella que ve de casa l'emiga, acompanyada de la serventa—que no saps quina t'agrada més, aquesta o la damisela—és l'hora que nostra Rambla ha cridat l'atenció i ha sigut cantada per un dels més grans escriptors de nostra pàtria, fill de nostra ciutat, quan surt de casa la burgesa de tota la vida, o de temps, o de poc, que a molts i sobretot aquesta última els hi fa molta ràbia i a mí no, al contrari, em fa molta gràcia.

Quan passen de quatre en quatre les cosidores i les solitàries modistes, i sovint algun auto, i sens parar mai la típica tartana i un ciclista desesperat.

És en aquesta hora pia, però que en la ciutat, és de dolç tràfec en què mare i filla — aquesta cantada per poetes de tan gentil — tenen una costum sabadellenca d'anar quotidianament a una botiga, antiga i popular, en un carrer que porta el nom d'un dels fills nostres més il·lustres, però que encara se'n diu el nom tradicional o vulgar. És en aquesta hora que el poeta atravesava indiferent la nostra urbanitat precisament al mateix carrer — que jo li vaig comparar, i no ho trobà mal, amb la Portaferrixa — deturant-se preci-

sament en aquesta botiga de l'amic i parlant per coincidència pura amb l'amic.

I cada dia succeeix així, tant si fa una poesia o és a la penya amb els amics o fa el cigar...

És en aquesta hora que el mantell foradat de la nit abrigo tantes coses.

Jo crec que és l'única hora que podem dir que és vera ciutat la ciutat nostra.

Altrament, de dia hom la pendria per un gran barri industrial.

ESTEVE SERRA TRIAS.

LI DEIEN BOIG I ESDEVINGUÉ UN GRAN SAVI

No em recorda si ho he llegit o m'han contat, però el cert és que hi hagué un jove en temps llunyà que venia de nissaga noble i que era ben conegut a son poble pel nom de Maurici.

Mai haurieu sabut si somniava o si era desvetllat de tant que d'il·lusions vivia.

Un vespre que estava sol al jardí — diu que — llençar li sentiren un pregon sospir, mentre es calava a córrer perseguint la sombra d'una formosa dona que havia vesllumat entre els arbres i les flors. — ¿Serà la Verge dels meus somnis? — es deia. Però per més que la cerqués entre les rames, tota blanca com l'havia vist, quan hi arribava no trobava a ella ni tal cosa. El desencant no el feia desistir pas. Passava la tanca del jardí. Li semblava veure-la travessant el riu que tenia al davant i ni reparava en la fondària ni en la gelebror de les aigües per a tirar-se al riu fins a atrapar-la.

Ja a l'altra banda de la riba, com per encant també ella havia fugit de son esguard. És que havia entrat a la torre veïna, sospirava. El seu vestit blanc ha fet com un llambreg de llum al passar la fosca del portal. Truca... i ningú li sap dir raó de qui busca, ni veu dona nada blanca ni negra en la casa on ha trucat, guardada només que per l'home que l'obria. Desenganyat, desfa el camí fet per a tornar al lloc de la visió fetillera. Sotja com abans,

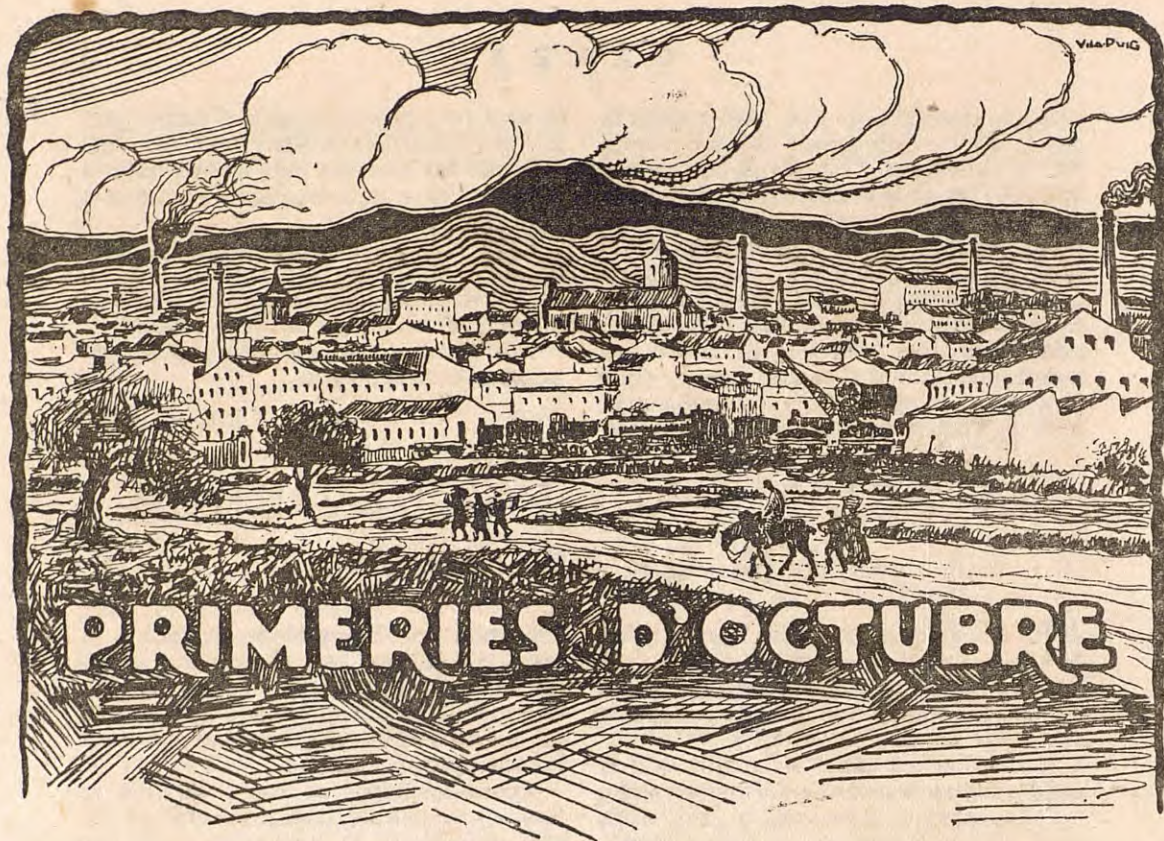
i de nou una figura blanca es mou a sa vista. S'hi apropa ara, poc a poc, perquè no fugi de la seva alè i es troba, oh desengany! amb un clap de lluna que variava de dibuix a l'albir del vent que gronxava les branques dels arbres.

Acorat i entristit, es conta, que des de llavors visqué tan capficat i consirós que mai més ningú el veié riure ni fer cas de res.

Sa mare li deia: — ¿Per què no alegres ta vida cercant-te una companyia que t'estimi? I ell responia: — Oh mare, no, que l'amor no és més que un clap de lluna. — ¿Per què no et distreus cercant la glòria en la guerra desplegant el penó de *ric-home*? — li deien els escuders. I ell responia: — ¿I què és la glòria sinó un clap de lluna? — ¿Voleu que us dongui platxeri fent cabrioles, etzivant estirabots o cantant-vos troves amoroses com en altre temps? — li deia el joglar de son palau fent-li una ganyota per a què rigués. I ell responia: — No. El que vull és que em deixeu sol i vern, que platxeri, glòria i amor no són més que claps de lluna que prenen totes les formes fantàstiques en el jardí de la vida a l'albir del temps i el vent destiroten a qui les creu realitats.

Li deien boig i esdevingué En Maurici un gran savi, perquè ço del conte té un gran fons de veritat.

JOSEP CARDONA, PVRE.

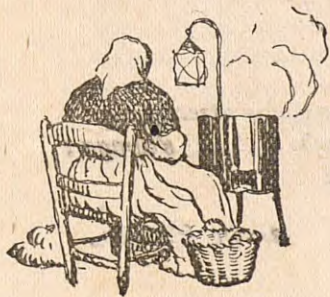
A vui, a mitja tarda, he sortit al camp. La ciutat de les legions obreres era un buc remorós i es percebia l'apagat martelleig de les màquines, el trontoll dels carros i el xiulet agud de les locomotores maniobrant a l'estació. Als afores, els vellets cavaven dintre els horts humils, de cerques baladines, els rajolers cantussejaven emmarcant l'argila, i un caçador, pressós, feia camí de cara a la costa soleia. El sol era tebi i del riu en pujava un airet amoïnós i enfredorit que punyia traïrament. Rera el Puig de la Creu, agombolats, han aparegut uns núvols negrosos abocats sinistrement al pla... Algú he oït que deia: —Tindrem mal temps! He seguit enllà, però. Les garrigues cruixien sota la meva petja i del rost, al meu pas, s'ha alçat un vol d'ocells. La plana s'e-

xampla dins la grisor de la llunyaia que ceneix una franja de boira blanca. Aspiro, des de la riba, la flaira de la pineda i penso amb els saborosos rovellons de pinta rosada i teulat de carmí. Una garça, esquiva, fendeix l'espai. Fosqueja. Arriben a mí els sons heterogenis d'unes campanes que es ventegen en l'espai; els arbres percudeixen i camí de la ciutat van les cabres lleteres, els carros de les hortes i els jornalers dels conreus. Teclegen damunt meu unes gotes grosses i fredes que es fonen en la clivella sedent de la terra i, no llunyana, endavino la ciutat a encesa de llums. Déu meu, quina desolada solitud! Els camps erms, abandonats, calcinosos i, en un marge, un ocell que piula dalt d'un arbricó; les vinyes exhaustes, sarmentoses, espampolades, oferint-se las-

sament : un gotim oblidat és un rubí en una joieria... En la grisor de les primeres parets urbanes es destaquen els ingrats tricòrnis d'una parella de guardes. Entro en els primers carrers; la gent que feineja dintre les botigues i la mainada que canta fent rodona sota la claror d'un fanal de cantonada. Segueixo fent camí. En un porxo uns braus minyons afanyosos estiven unes saques odorants de forment : la mestressa els fa llum i un matxet, en el dintell, remuga. Més avall, m'he deturat uns moments : una forta bravada de vi verge, àcid, m'ha fet aspirar fortament les narius. Ah el vi de la terra ! En ésser vora casa m'he trobat embolcallat d'una flairosa fumerada i davant meu la visió plàcida d'una castanyera arraulida remenant estoicament amb un garfi el fruit aspre, rugós, de dolçor incerta, que espeternega permig cent llengües de foc. I, encara, al vespre, a casa meua, he rebut la visita de uns esposos amics, per un temps allunyats : vessaven salut i duïen gloriósament un infant al braç...

En ésser al llit, la pluja feia una música en els cristalls de la balconada. Al meu costat la companya, més enllà el petit. L'enfredorida esgarrifor dels llençols m'ha fet pensar amb l'hivern que s'apropa, amb el blat, amb el vi novell... i m'he dormit confiadament.

J. SALLARÈS I CASTELLS.

EXPOSICIONS

En el saló de l'Acadèmia de Belles Arts figura exposada una extensa col·lecció de dibuixos a la ploma, deguts a nostre malaguanyat compatriota el difunt professor del Centre de Dependents, En Miquel Moratonas.

És amb força satisfacció que hem passat els ulls per damunt d'aquests apunts deliciosos de viatge, arrencats de l'aspra grandiositat del Pirineu per la ploma aventajada del plorat Moratonas, en aquest cas turista intel·ligent i ben dotat de sentiment artístic.

Algunes d'aquestes notes de carnet, que no altra cosa representen les referides obres d'En Moratonas, proclamen la fina sensibilitat d'artista que existia dintre l'ànima aturmentada de tan il·lustrat i digne sabadellenc, a l'homenatge del qual, portat a terme darrerament pels seus amics del Centre de Dependents, ens associem sense cap mena de reserva.

El passat dissabte tingué lloc en el vestibul del Teatre Euterpe, l'obertura d'una exposició de caricatures signades per l'expert caricaturista sabadellenc En Josep Sanllehi Alsina (*San*).

Les tan celebrades caricatures d'aquest raríssim dibuixant, triomfen per la vigorosa intenció en què apareixen concebudes i per la quasi increïble sobrietat de la seva difícil execució. L'art d'En Sanllehi és un art especialíssim, al que nosaltres concedim una importància definitiva, no ja per la força original que l'informa, sinó per la refinada distinció que entranya. En Sanllehi, tal com aconsellava el gran Ingres, dibuixa una sola ratlla, i contornejant-la amb finíssima habilitat, aconsegueix la caricatura, que és la més bella ironia de l'art.

Aquesta exposició ve constituïnt un gran èxit, del que n'és força mereixedor el nostre jove i notabilíssim artista.

M.

P O E S I A C A T A L A N A

L'AMOR A LA TERRA

*Davall d'un cel de festa
la terra s'ha estremit :
grogueja la ginesta
i el gessamí és florit.*

*El temps ara convida
a riure i a estimâ :
fruïm, amor, la vida
i el goig resplendirà.*

*Quina joia, vida mia,
quan la terra, generosa,
amb la nova llum del dia
és més pròdiga i més pia.*

*Quina joia, vida mia,
quan l'amor arreu fecunda
i floreix amb l'alegria
del desig per a fruitar.*

*Oh, terra gloriosa !
tu poses en el cant
la llum meravellosa
per fer-lo bell i gran.*

*A tots ens sia dada
la joia que anhelem,
i com la terra aimada
el nostre amor cantem.*

*En la terra hi ha l'amor d'una nissaga,
un amor que quan s'encén mai més s'apaga :
que l'amor és triomfant,
i sant !*

RAMON RIBERA.

VICTORIA

*Joia profunda del renunciament
de tota pompa, per l'estima d'ella !
Goig de sentir-nos l'esperit content
de l'inquietud que el nostre dins flagella,*

*i amâ el dolor que ens auriola el front,
i fer reviure l'ànima covarda !
Lloem el ritme de l'amor, que fon
el goig i el dol al sol de cada tarda.*

*L'imatge d'ella viva i palpitant,
com una fita que ens anés manant,
sempre igualment brillant i fulgurant...*

*Quina ardidesa per anâ als combats,
tenint els vicis i els pecats fermats,
sols per l'estímul de senti'ns amats...!*

J. M. VENTALLÓ.

PLENILUNI

*En l'hora que el sol cau i mor el dia
apunta per l'orient un munt de foc
que creix per entre els pins a poc a poc.
La serra es retalla i es destria
el verd dels pins de la rojor, tot d'una;
i com una hòstia encesa, lentament,
repren el seu camí pel firmament
la lluna.*

s. SABATER OLIVER.

PROEMI DE "LA CADENA"

Abans de la representació de la comèdia dramàtica en tres actes "La Cadena" original de nostre apreciat compatrici, el conegut literat En Pau Griera Cruz, estrenada el dia 6 del corrent per la companyia Vila-Davi, en el Teatre Euterpe, el vigorós dramaturg Ambrosi Carrión llegí el següent proemi:

Unes breus paraules meves deuen ésser avui un pròleg i presentació de la comèdia dramàtica del vostre compatrici i caríssim company meu, En Pau Griera i Cruz, mes abans que tot cal fer palesa una afirmació per a que ningú pugui sospitar que la meua presència en aquest lloc, en prega de la vostra atenció és deguda a cap compromís de companys literaris. Si ara jo vinc a dir-vos quelcom, d'En Griera, és per damunt de tot per un deure envers la nostra escena, perquè cal que tots, a mida de les nostres forces, col·laborem a l'obra de sosteniment de la mateixa que avui frontolla, és (si jo pogués esperar tant de les meves escasses forces) per a disposar el vostre esperit col·lectiu a rebre la nova obra amb un sentiment d'atenció i justícia que és tan sols lo que demana qui, com En Griera, no cerca l'afalac fictici del moment, sinó el record perdurable de quelcom intentat únicament pel goig de fer art nostre, per l'alegria de sentir-se constructor en tot quant ell pugui, d'aquest esperit nacional en plena renaixença.

Té força de paradoxal que jo vingui a presentar-vos a En Griera, nat entre vosaltres, que ha passat els seus mellors anys a Sabadell, que és conegut i estimat de tots. Mes en la vida (i això tots prou bé ho haureu experimentat), quan es tracta de ofrenar els fills del nostre esperit a aquells amb qui havem compartit el sostre i el pa, amb aquells a qui ens lliguen les llaçades de la sang i de l'afecte, és quan més temerosos ens sentim.

L'opinió del desconegut, de l'estrany, no es tem mai; sols espanta la d'aquells a qui s'estima per la mateixa raó d'estimar-los. L'encàrrec honorable d'aquesta presen-

tació ha recaigut en mi; permeteu-me, doncs, unes poques paraules de l'autor i de la seva obra.

L'aportació dels novel·listes al teatre és en nostra literatura ben escassa. Descomptant el cas d'En Pous i Pagès, qui definitivament sembla haver abandonat el camp narratiu per a trescar pels tortuosos viarans del teatre, i el d'En Frudenci Bertrana que després de la seva primera comèdia « Enyorada solitud », per causes alienes a ell no ha seguit ofrenant-nos les obres que serva en cartera, i el d'algunes minces temptatives d'altres que no han deixat rastre en la nostra història dramàtica, fins En Griera i Cruz, novel·lista per temperament, no sabem senyalar altre cas que el de « La Cadena », obra que per les seves proporcions i l'estudi esmerçat en construir-la, ja no és un intent mes o menys encertat, sinó quelcom complert, producte de l'observació de la vida a través d'un temperament artístic enamorat de la realitat.

Jo em guardaré bé d'arriscar opinions personals respecte la comèdia dramàtica que ell es disposa a ofrenar-vos; mes si vull dir-vos tot quant, al meu entendre, es pot esperar de l'obra futura que a l'escena consagri.

El teatre català, i això s'ha dit moltes vegades, adoleix d'un excés de ruralisme, i quan no d'exotisme. Fora del pagès o de uns senyors imaginaris que no són pas els nostres, poc sabem per boca de l'art dramàtica de la classe mitja catalana. La nostra burgesia que es confon amb la noblesa nostra no ha estat pas estudiada pels autors catalans. La desconeixen o no la troben prou interessant o no encaixa en les facultats del temperament llur.

I si bé pensem, és aquest estament l'arrel més fonda i de més vigoria de la nostra comèdia de costums ciutadanes. A la nova, a la moderna podria servir-li de magnífic pòrtic « L'auca del senyor Esteve » d'En Santiago Rusiñol. Mes deu

seguir-se en el camí iniciat per aquest. La multiplicitat d'aspectes de la vida, s'ofereixen en la classe mitja amb una riquesa de matisos grans per als ulls prou vidents i en ells cal basar-se per a reconstruir la comèdia nova que espera el públic de Catalunya.

El mitjà ambient en què es desenrotlla la vida del nostre autor és com cap altre propici per al conreu d'aquesta manifestació artística. A través dels llibres d'En Griera hi sentim l'hora viscuda, el caràcter conegut i estudiat directament. Ell mai fa com aquells pintors que construeixen paisatges de memòria. I per això en tot quant fins d'«Els riells» ençà ha ofrenat a les disputes dels homes trobem aquella bona i reconfortant sabor de les coses vives, de les que es copsen amb les mans, es senten en els llavis i es respiren en l'aire que ens envolta.

El temperament artístic de l'autor d'«El jurament» s'ha format, al meu entendre, de faisó completament oposada a la de la majoria dels nostres escriptors. L'obra d'aquest és producte d'erudició i fantasia, podríem senyalar com a progenitors espirituals, les obres capdals de literatures estrangeres i fins exòtiques, sense que això vulgui senyalar un defecte, encara que potser sia un perill. Mes En Griera, quan escriu, ha sabut deixar de banda el copiós bagatge de la seva cultura, anant a cercar la documentació viva en tot quant el volta, en lo que potser ell mateix ha viscut, en lo que sense esforç dolorós de recerca se li ha presentat i on la seva percepció, endavinant un moment agud i bategant, ha fet néixer una obra que malgrat les proporcions grans o xiques, tant se val, sempre ha sigut obra bella, per sincera, honrada i sentida.

El salt que avui dona des de la quietud i recolliment dels fulls del llibre, al traüt de l'escena, es justifica plenament, pensant en l'essència de la seva producció fins el moment actual. Home d'acció, enamorat de la mateixa, i trobant en ella la raó del seu viure moral i material, no podia per menys de caure en el teatre, que no és altra cosa que acció regida per l'art. Llegint els seus llibres es veu tot seguit,

fins potser sense que ell se'n dongui compte, que de dret camina vers el tumulte de la dramàtica. Més que un novel·lador descriptiu d'espectacles extàtics i de complicacions psicològiques, és un narrador d'accions a través de les quals podem percebre el paisatge, l'ambient i l'ànima de les seves figures. La vida real dels homes escometent-se, moguts per l'odi, per l'amor, per l'ambició i per tota mena de passions dinàmiques és raó d'existència en els seus llibres. No és un contemplatiu, ni un místic. Té quelcom del bon català inquiet, donat a l'aventura, aquell català que es troba sempre, aneu a l'altra banda del món i que fins allí no es sent satisfet, perquè enyora la pàtria; aquell català que quan es troba altra volta damunt la terra nadiua, ja sent l'impuls de tornar a deixar-la, per córrer al més enllà, a lo desconegut, perquè tota Catalunya, amb el seu vent i el seu sol, se li ha ficat dintre, i l'empeny a tot hora, en una alta i noble inquietud; aquesta inquietud de l'acció que mai reposa i que tal volta és la llei d'eternitat de la pàtria nostra.

Així és com jo sento la personalitat d'En Pau Griera a través dels seus llibres, de l'amistat que ens lliga i d'aquesta comèdia «La Cadena» que no trigareu pas a veure.

Per virtut d'aquesta obra i de les que a ben segur vindran, ell pujarà a les nostres taules un estament social que fins ara havia restat en l'exil. Cercant l'espectacle emotiu ensems que la veritat, pot esdevenir la seva tasca d'una claredat senzilla i noble, pot ésser com un amable i recollit sojorn en aquest impetuós torbellí de la nostra vida. Quan massa ens encantem en la contemplació dels horitzons il·limitats acaben per afadigar-se els esguards nostres i llavors ens plau una visió íntima, limitada, que no per ser-ho deixa de tancar moltes vegades quelcom de transcendent i definitiu.

Més és d'esperar així quan no és pas un d'aquells que senti l'afany immoderat de les impaciències, car un home que ha viscut intensament com ell, prou sap en el seu esperit destil·lar les licors per a servir-les sense pòsits impurs que les enterboleixen. I per damunt de tot el seu art cordialíssim, amb un lleu llevat d'ironia, és quelcom nostre, molt nostre, és un dels infinits

aspectes de l'ànima catalana. I avui en que aquesta, trontollada pels oratges més adversos, flagellada per estranys i fins pels seus mateixos fills, sembla restar esma-perduda en el tumulte que la envolta, és quelcom reconfortant i esperançador veure que a la vora nostra el company, l'amic, alça la seva veu per a dir-nos quelcom català, mes amb tota la transparència i puresa de la nostra parla. Cap deix d'estrangeria macula les seves paraules, cap ideologia forastera es barreja en la ordenada teoria dels seus pensaments. Si no fos per tot quant ell i la seva obra representen, ja n'hi hauria prou amb lo dit per a rebre'l amb els braços oberts.

El públic, el nostre públic, al judicar una obra, no deu mai mirar a l'autor amb recel, amb la por de què l'enganyi, sinó com un amic que cerca, per unes hores, endur-se'l pels mons vagorosos de la fantasia i de l'art. I aquí més encara, on els que combreguen en aquesta comunió de les arts no poden pas cercar com en altres

terres el benifet material; per ben pagats es tenen amb el goig del seu cant quan se'ls escolta.

I cal tenir present que això no és cap mercè que se'ls faci. És senzillament un deure. Que per les obres llurs, parla i es fa potent la raó de pàtria, la llei de raça; que tots quants ací som, haurem traspasat el dintell del més enllà de la vida, la veu dels artistes perdura en l'aire com un eco inapagable. Els cants d'un poeta coix varen dur els espartans a la victòria. Les veus dels poetes van desvetllar a Catalunya, la morta-viva. Aquestes deuen ésser les que la reconfortin en la tasca feixuga d'assolir el cim, on la seva esperança es farà realitat. I llavors, sols us demanaran com a premi de tots els seus esforços, que aquella estrella única, solitària, tan lluny encara, mes on tots tenim clavats els ulls, deixi caure sobre els seus fronts afadigats, el més lleu, el més humil dels seus reflexes.

AMBROSI CARRION.

ELS GRANS VISIONARIS

JOAQUIM MIR

En parlar en certa ocasió de les obres d'aquest pintor extraordinari, diem que el sentit decoratiu quasi bé oriental de les mateixes, serviria a meravella per a adornar les estances perfumades d'un sumptuós califat de Smirna o Stambul. I avui, al dedicar-nos breument a comentar el credo estètic d'aquest gran visionari, ens afermem encara en aquella nostra personal apreciació. I és que En Mir, no és altra cosa que un poderós decorativista simfònic, car la seva visió del natural és tan ampla i tan harmònica, que no s'atura solament a la poesia de què apareixen saturades les teles dels vells pintors im-

pressionistes francesos, sinó que vola més enllà de tota concepció poètica del paisatge; traspasa els límits del poema i culmina en el càntic, en el càntic d'amor a la bellesa d'aquesta grandiositat sonora que s'anomena Naturalesa.

Situar-se en aquest lloc i seguir per ell avançant, és la ruta que condueix sense marada a la finalitat artística d'aquest gran mestre, la màgica paleta del qual ha instaurat un modisme exclusiu i una escola única, essent justa la reputació de geni de què disfruta l'autor de tantes obres belles i amb tanta originalitat concebudes.

Si a través d'aquest autor

realment privilegiat, mirem un troç de naturalesa plasmada en una tela signada per ell, obrarà tot seguit en nosaltres el prodigi d'un entusiasme incompreensible. I és que el daler d'elevació que representa la pintura d'En Mir, es fa desseguida contagiós aixecant l'ànima a la més alta expressió d'alegria. És una alegria franca i exultant, promoguda per la joia d'aquell encès cromatisme que vola vers un espai de clarors suggestives i de gammes de color graciosament remoroses. És la gran Naturalesa vista per uns ulls ubriagats de fantasia. És el paisatge que canta; la bella encontrada vestida de flors i plena de dolça harmonia...

En Mir, essent el pontífex diví de les més belles orquestracions pictòriques, ha devingut el paisatgista català per excel·lència, el que millor ha interpretat l'encant de nostres poètiques masies i ha donat poderosíssim realç als nostres paratges d'esveltes vegetacions i fisonats de fari-gola, ginesta i sajolida, exaltant-ne tot d'un plegat sa pictural bellesa, fins el punt de crear amb sos pinzells prodigiosos, la més gran simfonia de color i de llum que pugui produir la vigorosa i destre fantasia d'un pintor veritablement expontani i genial.

Aquest és En Mir, l'artista genuïnament representatiu de la Catalunya nova, i a qui amb justícia ha sigut cedida la sala d'honor en la propera Exposició de Primavera.

JOAN MATAS.

TEATRES

EUTERPE. — S'ha despedit del nostre públic l'aplaudida companyia dels celebrats artistes Maria Vila i Pius Daví. Durant la seva actuació han sigut estrenades les següents obres :

LA MIRACULOSA, obra en tres actes i en vers, original de l'Ambrosi Carrión. És un poema en el qual el seu autor ha posat tota la seva ànima de poeta. Per a admirar aquesta classe de produccions escèniques, és convenient estar preparat i conèixer la valor de la dramaturgia grega. L'autor fou molt aplaudit i felicitat després d'acabada la representació.

BON AMOR NO VOL CADENES, comèdia en tres actes de l'Enric Lluelles. Veu's-aquí una comedieta ben acceptable i que acredita que el seu autor pot donar-nos obres de més empena.

INSTITUT DE BELLESA, comèdia en un acte, deguda al nostre apreciat amic i compatrici En Joan Serracant. És aquesta la primera obra d'un jove escriptor que promet moltíssim i es pot donar com a segur que en obres de més volada també triomfarà com en la que ara ens ha donat. El senyor Serracant fou cridat a l'escena varies vegades.

LA CADENA, comèdia en tres actes, original de nostre distingit compatrici, el celebrat novel·lista Pau Griera i Cruz. Es tracta d'una obra amb la qual el seu autor sembla volguer resoldre el problema moral i material dintre de la llar, això és, posar en evidència que l'amor material no pot portar la felicitat en la vida domèstica. L'autor fou cridat a l'escena amb xardorosos aplaudiments.

LA SENYORETA ENIGMA, comèdia deguda a l'inspirat poeta En Miquel de Palol. Aquesta obra ens suggereix unes ratlles de crítica teatral que ixen de la nostra ploma impulsades per l'obra optimista d'aquest esperit singular que es diu Miquel de Palol, del qual, fins ara no coneixíem gran cosa més que unes filigranes poètiques i unes proses sucoses d'assaonament.

Per la simplicitat d'uns personatges de cor franc que obren únicament impulsats per les profundes de llur instint, En Miquel de Palol,

en «La senyoreta enigma» se'ns revela palesament un veritable home de teatre.

Aquesta seva obra—lliure de les complicacions escèniques i de les preocupacions vaines, de les habilitats i excessos i petites astúcies sàvies—enclou, entre les moltes i radiants qualitats, un encís íntim, penetrant, emocionant, subtilíssim, que fa tot seguit la conquesta del públic intel·ligent. Un hom viu en l'ambient de l'obra com si es trobés a casa seva i en gusta l'esperit que d'ell transpuja; i l'atmòsfera i la psicologia i la vida que d'ell floten li són ben plaentes i ben amades perquè estan amarades d'una catalanitat molt fonda.

S'ha discutit llargament si el teatre català té d'ésser pagès o senyor, sense mai atinar que aquesta és únicament una qüestió de detall i no pas una qüestió de fons, ja que tan català pot ésser el teatre terrassà com el teatre aristocràtic, sempre que el que hom faci sigui teatre, i no com algú preten fent base del teatre aquest petit tipisme que—segons frase d'Adrià Gual—és l'enganya pobres de l'emoció popular.

I en efecte: el teatre català, per ésser verament teatre, cal que prescindeixi absolutament del seu caràcter superficialment i banalment nacional. El lloc de l'acció, l'assumpte, no importen; que és l'ànima, la psicologia, la vida, ço que cal que sigui autòcton i l'originalitat del pensament i de l'emoció ço que cal que sigui capdal. No tenim de preocupar-nos de l'ambient ni de l'exterior per a fer teatre nostre, sinó del que és més profund i penetrant.

«La senyoreta enigma» enclou aquest encís de l'infinitat juntament amb aquesta originalitat meravellosa de pensament i d'emoció.

I per això creiem que, malgrat no posseir aquella transcendència per tants i tants equivocadament predicada, malgrat no resoldre cap problema capdal, malgrat no desenrotllar-se en una masia ni en una casa nobiliària, malgrat no encloure ni els colors esclatants, ni la grandiositat, és l'obra destinada a l'imitació de tots els autors dramàtics que es sentin amb forces de fer teatre per a Catalunya.

NOTICIARI

Ha quedat oberta al públic en el saló destinat a biblioteca del Palau de la Caixa d'Estalvis, una exposició de pintures de nostre compatriota Vila Puig. De les obres que en dit estatge exposa nostre excel·lent artista, n'hi ha algunes, tals com «El jardí del rector» i notes «Del meu bosc favorit» les quals poden qualificar-se de veritables prodigis d'estructura i perfectes exquisitats de color. Són obres que resumeixen una gran consciència artística, suficient a solidar la més alta reputació per l'autor qui amb tanta eloqüència i sentiment ha sabut plasmar-les a la tela.

Tot felicitant al nostre admirat artista, li augurem un èxit falaguer.

El proper dia 21 del corrent, es donarà en el Hotel d'Espanya un banquet en homenatge de l'eminent artista Joan Vilatobà, per tal de festejar els seus darrers èxits, essent organitzat per la A. de Belles Arts, Gremi de Fotògrafs i Associació Artística, sota el patronatge de l'Ajuntament.

Mercè a les iniciatives de Benedetto Croce i d'Alfred Giannini, s'ha creat a la Universitat de Nàpols una càtedra de literatura i llengua catalanes.

La nostra primera entitat coral «Orfeó de Sabadell» ha reanuat la seva labor artística sota la direcció del mestre Josep Planas, posant en estudi noves composicions i donant classes de solfeig i vocalització per a preparar als cantaires.

Per aquells que sentin amor al nostre art musical, ara és una ocasió propícia en començar el curs, per a inscriure's a l'Orfeó.

El nostre apreciat amic, el llourejat fotògraf En Francesc Casañas, ha obtingut per unes artístiques composicions, tres valuosos premis en el concurs-exposició de Berga.

La enhorabona.